

מדות והליכות בראי הפרשה

מדות טיש

נושא השבוע: הנעלבים ואינם עולבים

פרשת
בשלח

מבית
שבט טיש

משבת

מאמר פתיחה

מדגש מהות המדה

מדת הסבלנות וקבלת עלבונות באהבה, היא מדה גדולה מאד שהתורה הפליגה מאד בשבחה ודרשו על מי שמקומה את הפתוב "ואהביו כצאת השמש בגברתו". הרוח הגדול שהאדם זוכה באמצעות מדה זו, הוא לאין שעור, עד שאמרו צדיקים שאם היה האדם יודע כמה מועיל סבל העלבון לנפשו יותר מכל הסגופים והתעניויות, היה יוצא לשיק לחפש אדם שיכול לחרפו ולגדפו. וכן כותב הרמב"ם בפרוש המשניות, ששאלו פעם אדם אחד מהו היום השומח ביותר שהיה לה בימי חייך? והשיב: "היום בו נסעתי בספינה וישבתי משפיל בירכתיים בינות החבילות, ובמחלה הנסיעה השפיל אותי סוחר אחד עד עפר. אולם הי נפשי, שלא חשתי שום כאב בנפשי על הבזיון הגדול, ומשום כך שמחתי שמחה גדולה שהגעתי למדרגה כזו של קבלת יסורים באהבה, והיה יום זה לי ליום השמח ביותר בחיי".

ועל מנת להגיע למדה גבוהה כזו של קבלת יסורים באהבה, ולהיות מהנעלבים ואינם עולבים, צריך האדם לחזק בקרבן את האמונה שכל מה שמתרחש עמו בעולם, הכל נעשה בהשגחה פרטית מופעל. וכמו שאמר דוד המלך שקבל את יסוריו באהבה בשעה ששמעי בן גרא קלל אותו וסקל אותו באבנים: "כי ה' אמר לו קלל את דוד ומי יאמר מדוע עשיתה כן", ואמרו הקדמונים שבאותה שעה זכה דוד ונעשה רגל רביעי במרכבה בזכות זה שקבל את יסוריו באהבה.

"בשמעי כל מחרפי ומגדפי ברבים, אשים נגדי כף מאזנים. בכף אחת אשמותי, ובכף שנייה החלבנה, החרופין והגדופין. ואביט פי כף האשמות מטה מטה, ואשתק ואצדיק דיני. וכן אעשה לכל מיני צער בדבור ומעשה מאומה".

(רבי אלעזר אכורי מצפת, בעל 'חרדים')

ההפטרך של פרשת בשלח, מסתיימת בפסוק: "ואהביו כצאת השמש בגברתו". פסוק זה נדרש בידי חז"ל במסכת גטין: "הנעלבים ואינם עולבים, שומעים הרפתם ואינם משיבים, עושים מאהבה ושומחים ביסורים - עליהם הפתוב אמור 'ואהביו כצאת השמש בגברתו'". המשילו חז"ל את האדם שעומד ושותק בשעה שמביאים אותו ואינו תובע את עלבונו, לשמש בגברתו. ומדוע נמשל אדם זה דוקא לשמש? מפני שבשעה שברא הקב"ה את השמש והירח, נאמר "ויעש אלקים את שני המארות הגדלים", ומשמע מכאן ששניהם נבראו שוים, ואם כן למה חזר ואמר מייד: "את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה"? אומרים חז"ל במסכת חלין: "אמרה ירח לפני הקב"ה, 'רבוננו של עולם! אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?' אמר לה 'לכי וימעיטי את עצמך'. דהינו, מכיון שהלבנה בקשה מהקב"ה ואמרה שאי אפשר ששניהם ישמשו באפן שונה, לכן הקטין הקב"ה את הלבנה ואין לה אור עצמי, אלא היא מאירה בליה מהאור שהיא מקבלת מהשמש. ומה עשתה השמש באותה שעה? מפרשים רבותינו בעלי התוספות ב'דעת זקנים', שהשמש עמדה באותה שעה ושתקה, שמעה הרפתה והבליגה, נעלבה ולא העליבה. ומכיון שלא תבעה השמש את עלבונה בשעה שהלבנה אמרה שאין שני מלכים משתמשים בכתר אחד, נמשל מאז כל אדם שהוא נעלב ואינו עולב, שומע הרפתו ואינו משיב, לשמש בגברתו, "ואהביו כצאת השמש בגברתו". וגם סיים פסוק זה, שהוא סיים ההפטרך של פרשת השבוע, מתקשר אף הוא למדה זו של הנעלבים ואינם עולבים. שכן התבות האחרונות בפסוק זה הן: "ואהביו כצאת השמש בגברתו ותשקט הארץ ארבעים שנה". מי הוא שנקרא אוהב ה' והוא נמשל לשמש בגברתו? מי שמקיים בעצמו "ותשקט הארץ", שהוא שותק בשעה שמביאים אותו, שומע הרפתו ואינו משיב ומקבל יסוריו באהבה.

רבי זלמן מוולוז'ין היה אומר, שישנם שלשה סוגי אנשים בדרגות שונות במדה זו. יש אנשים שהם נעלבים, דהינו שהם חשים עלבון אם מאן דהו פגע בכבודם, אולם הם עבדו על עצמם והגיעו למצב שאינם עולבים בחזרה למי שפוגע בהם, אלא עושים זאת מתוך נימוס ובלתי כעס, והרי הם בגדר של "הנעלבים ואינם עולבים". יש אחרים שדרגתם גבוהה יותר, שהם "שומעים הרפתם ואינם משיבים", ולא רק שאינם מעליבים את מי שהעליב אותם, אלא שותקים ולא עונים מאומה. ויש פאלו שהעפילו לדרגה הגבוהה ביותר והם בגדר "עושים מאהבה ושומחים ביסורים", דהינו שהם כלל לא חשים שפמישהו בכלל העליב אותם, הם שמחים מתוך היסורים ולא חשים כלל בעלבון.

בספר הקדמון "חובות הלבבות", שהתחבר לפני פאלף שנה בידי רבנו בחיי ב"ר יוסף אבן פקודה, מספר על חסיד אחד שלאחר שמישהו באה אותו, שלח לו לביתו כלי מלא ממיטב מעדני הארץ וכתב לו: "קבלתי את מתנתך ששלחת אלי, שהכילה חלק מוציאתיך בעולם הבא, והנני מביע לך את הוקרתי בדרך זו". וכן מביא שם שלפעמים כשעומד אדם לפני בית דין של מעלה, הוא מקבל שכר על מצות רבות שאחרים עשו, ועברו אליו לאחר שהם פגעו בכבודו והוא לא השיב להם מאומה. יש לנו אפוא את ההזדמנות הקרה מפי, להיות מהנעלבים ואינם עולבים, שומעים הרפתם ואינם משיבים, עושים מאהבה ושומחים ביסורים, ולהכנס בכך להגדרה של "ואהביו ה'", אשר עליהם נאמר "ואהביו כצאת השמש בגברתו".

נמשל

למה הדבר דומה

המלך הבין את כונתו והזדרז לקום ולהביא את מבקשו, וכל אותו זמן עקבו אחריהם החילים שישבו ממוגלים.

כשהביא המלך המחפש את הכוס, עשה תנועה רשלנית וכוס היין נפלה ונשפכה ארצה. מיד קם הקצין והתנפל על המלך המחפש, כאלו שהוא מפקדו והמלך אינו אלא תל זוטרי שלו, והחל לשפך עליו את כעסו, עד שלא נחה דעתו והוא בעט בו בעיטה הגונה והשליכו מחוץ לבית המרוח.

ביציאתם הספיקו השנים לראות כיצד כל החילים שישבו בפנים פרצו בצחוק ולעגו על חברם על דמיונותיו באמרם: "אם היה זה המלך הגדול שצד עלינו, האם מאן דהו היה מעז לבעט בו ולבאותו בהשפלה כה גדולה?" במקורות עשו המלך וקצינו את דרכם אל מחוץ לעיר, ומיד כאשר הגיעו לחוף מבטחים נפל הקצין על רגליו ובקש את סליחתו של המלך על שבגה אותו והשפילו לעיני אויביו. צוה לו המלך לקום, ולא רק שלא הענישו על מה שעשה, אלא הודה לו מקרב לבו ואמר: "מה לך מצטער? והרי הצלת את חיי! לא רק שלא אעניש אותך, אלא גם אעניק לך מתנות רבות ואעלה אותך לדרגה גבוהה עד שתהיה ראשון היושבים במלכות".

הנמשל

ממשל נפלא זה, שפדגוגתו ארע לנפוליון קיסר צרפת, כפי המספר, בעת מלחמתו ברוסיה הגדולה, אפשר ללמוד מוסר השכל גדול לחיים. לעתים נמצא האדם במצב שבשמים רוצים לגזר עליו גזרות קשות על מעשיו הנלוזים, ובמקום להענישו קשות, גורמים מן השמים שמישהו יחרפו ויגדפו ויגרם לו בזיונות גדולים. ואם האדם מבין שעל ידי הצער והבזיונות הוא חוסך מעצמו יסורים גדולים, והם באו מן השמים לטובתו כדי לפדותו לחיים ולגרם לו אשר והצלחה, אזי הוא מקבלם בשמחה ואהבה מלאה, כמו אותו מלך שהבין שהבעיטה שקבל מאותו קצין הייתה לטובתו ותהי לו נפשו לשלל בזכות זה. אה מה היה מתרחש, אם המלך היה כועס על הקצין שזל שפגעו לבעט בו, והיה קם עליו וצוועק חמס על שהוא מבגה אותו, הרי אנשי הצבא היו מבינים מיד כי אמנם הוא המלך והיו עושים בו שפטים.

אם כן, צריך האדם לזכר תמיד בשעה שהוא נתקל בנסיגנות כאלו, שבכך שהוא מעביר על מדותיו אם משהו פגע בכבודו, הרי הוא מבטל לעצמו בכך גזרות קשות ויוסיפו לו מן השמים ארץ ימים ושנות חיים.

מעשה המלך גדול, רם ונשא, שכבש מדינות רבות בזו אחר זו וכחו הלא וגדל. פעם הכריז מלחמה נגד מדינה גדולה, ובמהלך המלחמה הגיע לעיר אחת שהיתה מבצרת בחומה גבוהה, ועל אף שהטיל עליה מצור כבד, לא הצליח המלך לכבש את העיר, ולמרות שעברה תקופה ארפה, ובני העיר היו נצורים מאחורי חומותיה, סרבו הללו להפגע למלך שצד עליהם. החל היאוש לכרסם בלבם של ראשי צבא המלך והללו טענו שיש מלאי גדול של מזון בתוך העיר, ולכן מסגלים התושבים להיות נצורים בעיר עוד זמן רב, שכן אין הם סובלים ממוחסור ורעב. החלו המפקדים לדרש מהמלך להפגע ולהסיר את המצור מהעיר, אה המלך סרב לשמע לעצתם. במקום זאת הציע המלך, שהוא בעצמו יתחפש בבגדים פשוטים, ויחד עם אחד מקציניו הגדולים יכנס בחשאי אל העיר בדרך צדדית, כדי לרגל את העיר ולחוש את המצב האמיתי בה. "והיה", אמר המלך, "אם באמת יש להם עדין מזון רב וכח סבל גדול, נסג בליט בררה מן העיר; אולם אם מצבם בכירע, נמשיך את המצור עד שיפגעו תחתינו".

לבש המלך בגדים פשוטים ויחד עם קצינו הראשי, נכנס בליטה בחשאי אל תוך העיר. החלו השנים להסתובב בעיר, עד שהגיעו לבית מרוח אחד, שם ישבו פמה אנשי צבא האויב ושתו לשכרה כדי להשפית מהם את הרעב המציק להם מחמת המצור. האזינו המלך וקצינו המחפשים לשיחתם של אנשי הצבא, ועשו אונם באפרפסת כדי לשמע את דבריהם. והנה הם שומעים, כי הקצינים מתלוננים על כך שהרעב הנה בעיר עד שעוללים שאלו להם ואין פורש להם, והמצב בכירע עד שלא נותרה בהם תקוה אלא להפגע למלך הצד עליהם.

שמח המלך וקצינו לשמע הדברים והתכוננו כבר לצאת מבית המרוח, אולם לפתע הביט בהם אחד החילים והלה קרא בקול: "הביטו נא על שני אלנו! בי נשבעתי שאין זה אלא המלך האויב שצד עלינו בכבודו ובעצמו, שכן זה מכבר בקרתי בעיר המלוכה וראיתיו כמו עיני!" כל אנשי הצבא הרימו את עיניהם והביטו על המלך המחפש שישב לנגדם, אולם אחדים מהם החלו לכמפק בדברים ואמרו: "איה יתכן שהמלך האויב יהיו בנפשו להכנס בכבודו ובעצמו אל עירנו, ולא יחששו מנחת זרוענו? אין זה אלא שהיין טשטש את מוחך, עד שאתה רואה צל הרים פהרים".

המלך וקצינו ישבו באימה ופחד על מקומם, וחששו שמא בכל זאת יתחילו אנשי הצבא שבמקום לחקר אותם, ולכן קם פתאום קצינו של המלך, ופקד עליו בקול גס להביא לו כוס יין מהמוזג.

מהלל

מספורי חי"ל

אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעד רשע לנגדי, וכוננת הכתוב היא, שגם אם הרשע עומד לנגדי, אשים מחסום לפי ואקבל יסורי באהבה. חזר מר עוקבא ושלח לו: "הם מצעירים אותי הרבה ואין ביכלתי לתבע אותם בדין". אמר לו רבי אלעזר: "נאמר לה' והתחלל לו, דום לה' והוא יפיל לפניך חללים חללים. השכם והערב עליהם לבית המדרש, והם פלים מאליהם". הדבר יצא מפי רבי אלעזר, והמלכות תפסה את האיש בשם גניבא, שהיה מצער את מר עוקבא, נתנו עליו שלשלת של ברזל ודנו אותו להריגה. (מסכת גיטין)

התנא רבי אבא ישב פעם בפתח שער העיר לוד, וראה אדם אחד שנודד בדרכים והיה עיף ויגע מאד. התישב ההלך על גבי בליטה שבצדי הדרך ותרדמה נפלה עליו. לפתע החל נחש מספן להתקרב אל ההלך הישן, אולם קורה גדולה של עץ נפלה על הנחש ורוצצה את מוחו עוד בטרם הספיק להכיש את האיש. כשהקוץ האיש מתרדמתו, ראה את הנחש המת למרגלותיו וקם לדרכו. מיד לאחר שהתרחק מעט מהמקום בו ישב, התמוטטה לפתע הבליטה שבצדי הדרך עליה ישב, ונפלה על העמק שמתחתיה. בכך נצל האיש שוב ממות, כי אם היה נותר לשבת עוד מעט קט על מקומו, היה אף הוא נופל למטה. התפלא רבי אבא על שני הנסים הגדולים שפעשו לאיש אל מול עיניו, ופנה אליו ושאל: "אמר לי בבקשה, מה הם מעשיך הטובים שבזכותם עשה לך הקב"ה שני נסים גלויים בזה אחר זה? שהרי לא בחנם גומלים חסדים פה גדולים עם האדם". אמר לו האיש: "מעולם לא ארע לי, שמישהו גמל עמי רעה ולא התרציתי ומחלתי לו מיד. ואם לא עלה בידי להתפייס עמו, לא הייתי עולה על משפכי בליטה, טרם אמרתי בפה מלא שאני מוחל לכל מי שצער אותי והכעיסני, ואיני נוטר מעולם שום שנאה למי שפוגע בי. ולא רק זאת, אלא משתדל אני להיטיב עם מי שהקניט אותי". כששמע רבי אבא את דברי ההלך, בכה ואמר: "גדולים מעשה אדם זה מיוסף הצדיק, שיוסף רחם על אחיו שמכרוהו, ואדם זה מתנהג בסבלנות עם כל אדם זר וראוי הוא שיעשה לו הקב"ה ניס בתוך ניס". (זהר פרשת מקץ)

בעירו של האמורא המפרסם רב, ששמו היה רבי אבא ומרב קדשתו וגדלותו כנוהו בתאר רב, היה קצב אחד שפגע פעם בכבודו של רב ולא בא לפיסו ולבקש את סליחתו. בערב יום הכפורים, החליט רב להעביר על מדותיו, ועל-אף שהקצב פגע בכבודו ולא בא לפיסו, יצא מביתו והלך אל הקצב כדי להתפייס עמו. בדרך פגש את רב הונא והוא שאלו: "להיכן אתה הולך?" אמר לו רב: "לפייס את פלוני הקצב". עמד רב בפתח חנותו של הקצב, בשעה שהלה היה עוסק במלאכתו וחתך את הבשר

מעשה אדם אחד, שהיה גר בבבל ועלה לארץ ישראל, בה נשא אשה מבנות הארץ. לשונו היתה בבבלי, והיא היתה שונה מלשונם של בני ארץ ישראל, ולכן לא הבינה אשתו בדיק את פונתו. פעם אמר לי "בשלי לי שתי עדשים", כשפונתו היא שהיא תבשל לו מעט עדשים. הבינה האשה התמימה את הדברים כפשוטם, ובשלה לו שני עדשים בלבד, והדבר הרגיו מאד. למחרת אמר לה: "בשלי לי סאה עדשים", וכונתו היתה עדשים רבים, ושוב פרשה האשה את דבריו כפשוטם ובשלה לו סאה של עדשים, שהיא פמות עצומה. אמר לה הבעל: "הביאי לי שני בוציני", ולא ידעה האשה למה פונתו, שכן בוציני יש לה שתי משמעינות, גם גרות וגם אבטיח, וכונתו היתה לאכל אבטיח, אך האשה הביאה לו שני גרות. פקעה סבלנותו של הבעל ואמר לאשתו: "לכי ושברי את הנרות בראשו של בבא", כשפונתו על פתח הבית שנקרא בלשון ארמי 'בבא'. באותה שעה, ישב התנא בבא בן בוטא ליד פתח הבית ועסק בתורה עם תלמידיו. הלכה האשה ושברה את הנרות על ראשו של התנא, כי חשבה שפונתו של בעלה היתה עליו. תמה בבא בן בוטא ושאל אותה למעשיה, והאשה השיבה בתמימות: "כך צוה עלי בעל". לא הקפיד בבא בן בוטא עליה, ולא רק שהיה מן הנעלבים שאינם עולבים, אלא גם ברוך אותה ואמר לה: "את עשית רצון בעלה, יהי רצון שהקב"ה יזכה אותך בשני בנים כמו בבא בן בוטא". (מסכת נדרים)

התנא רבי טרפון, היה עשיר גדול ובבעלותו היו שדות וכרמים רבים. פעם, ירד לפרדסו ואכל שם קציעות, שהן תאנים בשות. לפתע הגיע השומר של הפרדס שלא הכיר את רבי טרפון בעליו, תפסו וצעק: "הנה הגנב שגונב מכאן פרות כל העת!" החל השומר לחבט ברבי טרפון במקלו ולא התקרה דעתו עד שהכניסו לתוך שק, וסחבו עד לנהר כדי להשליכו לתוכו ולהטביעו שם. ראה רבי טרפון שהוא נמצא בסכנת מות חלילה, ואמר לו: "בבקשה ממה, לה לביתו של רבי טרפון ותבקש מבני ביתו שיכינו לו תכריכים לפני מותו". הבין השומר כי רבי טרפון בעצמו לפניו, והצטיער מאד. שחרר אותו מיד ממאסרו, נפל לפניו כשהוא תולש את שערו מצער, וקורא: "רבי, מחל נא לי!" אמר לו רבי טרפון: "דע לה, שאחר כל מכה ומכה שהפית אותי, אמרתי בלבי מיד שאני מוחל לך וקבלתי את יסורי באהבה". ואמרו משום רבי חנינא בן גמליאל, שפל ימיו של אותו צדיק, היה מצטיער על שגלה זהותו, ואמר: "אוי לי שהשתמשתי בכתרה של תורה". (ירושלמי פאה)

התנא מר עוקבא שלח פעם מכתב לתנא רבי אלעזר וכתב בו כך: "בני אדם עומדים עלי כדי לצערני, והם מחרפים ומגדפים אותי. יש בידי האפשרות למסור אותם למלכות, האם אעשה זאת?" השיב לו רבי אלעזר: "דוד הפלה אמר בתהלים 'אמרתי

מתפל

אמרות ופתגמים

ילמד כל אדם דרך ארץ מאברהם אבינו עליו השלום. יש לך דבר קשה יותר מזה, שנטלו את אשתו בעל-כרחו, וכיון שבקש אבימלך ממנו מחילה, מחל אברהם בלב שלם, ולא דיו שמחל לו אלא עוד בקש עליו רחמים, שנאמר "ויתפלל אברהם אל-האלקים". (מדרש הגדול פרשת וירא)

על איוב נאמר שהיה "איש תם וישר תם וישר ירא אלקים וסר מרע". אומר רב תחליפא קיסריא, שהיה איוב ותרן, והיה מותר על קללותיו, שלא היה מקפיד על המחרפים אותו. ופרוש סר מרע הוא, שהיה מסיר מלבו את הרע שדברו עליו, כאלו לא דברו עליו ולא באוהו מעולם. (ירושלמי מסכת סוטה)

הסבילן המעביר על מדותיו, אף-על-פי שלפעמים יעשה דבר נגד רצון ה', מוודים לו מן השמים מדה כנגד מדתו הטובה. מה הוא מוחל וסולח למכעיסיו ואינו נוטר להם, גם ה' מוחל ומעביר על עונותיו. (השל"ה הקדוש)

המעביר על מדותיו, הוא מרפבה לחסד הנקרא אהבה, ועליו הכתוב אומר "ואהבת עולם אהבהיך על-יבן משכתיך חסד". (ראשית חכמה)

כתב רבי יצחק דמרעפו תלמיד הרמב"ן, ששמע מפי רבי מאיר תלמידו של רבי יוסף גיקטיליא, כי האיש אשר ידבנו לבו לתקן מדותיו ולישר דרכיו ומעשיו, ולרדף אחרי הענוה בתכלית השלמות, להיות עלוב ולא יעליב, שומע חרפתו ולא ישיב - מייד תשרה השכינה עליו ולא יצטרף ללמד מבשר ודם כי רוח אלקים תלמדנו. (ראשית חכמה)

על הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים, דרשו חז"ל את הפסוק: "ואהביו בצאת השמש בגברתו". ולמה מכנים אנשים אלו בשם אוהבים? מפני שמי שמסגל לשלט על מדותיו בשעה שהוא שומע חרפתו ואינו משיב, זה רק מי שהוא אוהב ה'! (רבי ראובן יוסף גרשונוביץ)

תנו רבנן: הנעלבין ואינן עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושמחין ביסורין, עליהם הכתוב אומר "ואהביו בצאת השמש בגברתו". (מסכת שבת)

אמר רבי אילעא: אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה, ומפרש רש"י: סוגר את פיו בשעת מריבה. שנאמר "תלה ארץ על-בלימה". רבי אבהו אמר: מי שמשים עצמו כמי שאינו, שנאמר "ומתחת זרעת עולם", ומפרש רש"י: מי שנדרס תחת הכל הוא זרועות העולם. (מסכת חולין)

אמר רבא: כל המעביר על מדותיו, מעבירים לו על-פל-פשעיו. שנאמר "נשא עון ועבר על-פשע". למי נשוא עון? למי שעובר על פשע. ומפרש רש"י: המעביר על מדותיו, שאינו מדקדק למדד מדה למצערים אותו, ומניח מדותיו והולך לו, אין מדת הדין מדקדקת אחריהן אלא מניחתן והולכת. (מסכת ראש השנה)

שלישה הקב"ה אוהב: מי שאינו פועס, ומי שאינו משתפר ומי שאינו מעמיד על מדותיו, שאינו משלם גמול רע למי שצערו ואינו נוטר איבה. (מסכת מגילה)

אשרי מי ששומע חרפתו ושותק, והמרגיל את עצמו בקה, חוסך מעצמו מאה רעות שהיו באות עליו על ידי המריבה. אמר שמואל לרב יהודה, היכן נאמר דבר זה? במשלי "פוטור מים ראשית מדון", מי שמתחיל במריבה מביא על עצמו מאה דינים וקטטות, שכן מדון בגימטריה מאה. (מסכת סנהדרין)

בארץ ישראל, כאשר היו רוצים לבדק מי יותר מייחס מחברו, היו בודקים אותם בשעת מריבה, וכשראו אחד מהם מקדים ושותק, שומע חרפתו ואינו משיב, היו יודעים בו שהוא מייחס יותר. (מסכת קידושין)

אמר רבי אבהו: לעולם יהא אדם מן הנרדפים ולא הרודפים, שכן אין לך נרדף יותר בעופות מאשר תורים וגני זונה, והכשירים הכתוב לגבי מזבח להקריבם לה'. (בבא קמא)

התנא רבי אליעזר בן הורקנוס, הלך פעם ברחובה של עיר בסמוך לבית אחד, ובאותה שעה השליכה בעל הבית את האשפה מבייתה אל הרחוב. לא הבחינה האשה שהתנא הקדוש הולך באותה שעה ברחוב, והוריקה את כל האשפה על ראשו של רבי אליעזר. לא פעס רבי אליעזר ולא תבע את עלבונו, אלא שמח ב'סוריו ואמר: "דומה אני כי חברי שרחקו אותי על המחלקת שבינינו בדבר הלכה, יחלו מעתה לקרב אותי, שכן נאמר 'מקימי מעפר דל מאשפת ירים אביון'". (ירושלמי מועד-קטן)

בארץ ישראל, כאשר היו רוצים לבדק מי יותר מייחס מחברו, היו בודקים אותם בשעת מריבה, וכשראו אחד מהם מקדים ושותק, שומע חרפתו ואינו משיב, היו יודעים בו שהוא מייחס יותר. (מסכת קידושין)

שלפניו. הרים הקצב את עיניו וראה את רב עומד לנגדו, ובמקום להתחרט על מעשהו ולרוץ לבקש את סליחתו, פנה אליו בבזיון ולעג, כשהוא משתמש בשמו הפרטי של רב, ואמר: "אבא, לה מכאן! אין לי עסק אתה". שתק רב, והיה מן הנעלבים ואינם עולבים, ואולם מן השמים קנאו את כבודו ולפתע נתזה עצם אחת מהבשר שהיה עסוק בהתוכו, והעצם הפתה בצנארו של הקצב והוא מת במקום פענש מן השמים. (מסכת יומא)

פעם בקשו מהתנא רבי עקיבא להתמנות לגבאי צדקה. אמר להם רבי עקיבא: "אלה ואשאל בעצת אשתי". אמרה לו אשתו: "אם רצונך להתמנות לדבר מצוה, קבל נא על עצמך מראש, שגם אם יבאו אותך ויקללו אותך, אל תקפיד עליהם ותהיה מן הנעלבים ואינם עולבים". (ירושלמי פאה)

מספר

ספורי צדיקים

משום וְלֹא זָלוּל וּפְגִיעָה. הסובבים היו המומים, אולם המשגיח הקשיב ושתק. הוא לא ענה דבר, ואף לא היה נפר על פניו שום סמון של כעס ועלבון. באותו רגע גדל ערכו של המשגיח בעיני תלמידיו לאין שעור, והיה זה בעיניהם שעור המוסר הגדול ביותר. (המשגיח)

סגורם של ישראל, רבי לוי יצחק מברדיטשוב, סבל רדיפות רבות ממתנגדיו בערי רבנותו, אולם הוא מעולם לא הגיב מאומה על התלמות הרבות שאפפוהו וקבל את יסוריו באהבה ובשתוק. פעם שאלו נכדו רבי שפטיל: "מילא אתה מקבל את יסוריך באהבה, מפני שמקיים אתה את דברי חז"ל והנה בגדר הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים. אולם כיצד תוכל לשתק כשאתה רואה שאף תלמידך סובלים בגינה? והרבי השיב: "בנדיא יש להתפלל שלא יצטערו ולא יאנה להם כל רע, אולם חלילה לנו לעורר דין על איזו בריה כלשהי בעולמו של הקב"ה, וצריכים אנו לשתק על כל גל וגל שפא עלינו". (רבנן דאגדתא)

מדת סבלנותו של רבי נחום מהורודנא היתה לשם דבר. פעם הגיע אליו עני אחד שהיה מחזר על הפתחים ובקש ממנו נדבה. נתן לו רבי נחום סכום מסים, ואמר לו שזה הסכום שהוא נוהג לתת לעניים המתחזרים על הפתחים. אולם מפני שהסכום לא הניח את דעתו של העני, החל הלה בצעקות וגדופים, עד שבשרם של כל השומעים נעשה חודודין-חודודין. עמד רבי נחום בשתוקה, שמע ולא הגיב, והיה מן הנעלבים ואינם עולבים. לאחר זמן מה, הגיע אחד מנכבדי העיר לבקר את רבי נחום, כי חשש שמא חלה מרב צער על שכה באהו ברבים, מפני שהפירו שהוא חלוש בגופו. אך כשנכנס אמר לו רבי נחום: "אל יכעס מר על אותו עני נכה רוח, שכן לא שפר עליו מזל והדלות העבירתו על דעתו. והאמת היא, שאיתי בהזדמנות זו לשמע פעם אחת את האמת עלי בלי משוא פנים" ... (רבי נחום הצדיק)

באחת השנים, כשהסב ה"קדשת יום טוב" מסיגט לשלחן ליל הסדר, גלה לפתע חתיכת חמץ מתחת פסאו, אותה השליכו מתגדיו כדי לצערו. בפית התחוללה מהומה גדולה וחמתם של כל המסבים עלתה באפם, אולם הרבי השתיק את כלם, בקש מהם להיות מהנעלבים ואינם עולבים ולא אבד את עשתונותו. כפה על החמץ כלי כפי שפסק בשלחן ערוך, והחל לערוך את הסדר בשמחה ובהתלהבות כאלו לא ארע מאומה, כצאת השמש בגברתו. (מושיען של ישראל)

בהיותם פעם בדרך, נקלעו שני האחים המפרסמים רבי חיים ורבי זלמן מוולוז'ין, תלמידיו של הגר"א מוילנא, לאכסניה אחת. המארח לא הפיר את שני הגאונים שבקשו להתארח אצלו, וחשבם לארחי פרחי, נגידים המחזרים על הפתחים, ולכן חרפם והעליבם עד מאד עד שגרש אותם מעל פניו. נאלצו האחים להמשיך את דרכם באישון לילה, מבלי לתת מנוחה לגם העני. להפתעתו חש רבי חיים כי אחיו רבי זלמן בוכה בדמעות שליש ותמה: "מה לך בוכה, אחי היקר? מדוע מצטער אתה על העלבונות של אותו אדם? האמן לי שפלל לא הקשבת לך בריו ולא שמתי לבי אליהם". השיב רבי זלמן ואמר: "לא, אחי יקירי, לא על העלבונות שהעליבני בעל האכסניה אני בוכה, כי דבר זה כלל לא אכפת לי. אולם דבר אחד מטריד את מנוחתי, מדוע בשעת מעשה, בשעה שהלה נתן עלינו את קולו, חשתי בלבי פנימה רגש מסים של צער ומכאן אני למד שעדין לא הגעת למדרגה הנעלית של הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים, ועל דבר זה אני מצטער ובוכה". (תולדות אדם)

שמחה יתרה היתה שנה אחת בשמחת תורה בבית הנקסט בו התפלל רבי אהרן הגדול מקרלין, עד שהילדים הרבו במעשי משונה כדי להרבות שמחה, ורבי אהרן לא מחה בהם. לפתע קפץ אחד ממתנגדיו שהמתין להזדמנות כזו, נגש אל רבי אהרן וסטר לו על פניו קבל עם ועדה. העביר רבי אהרן ברב צדקות על מדותיו והיה מן הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים. לא הגיב במאומה על המעשה המחפיר, המשיך ברקודים לכבוד התורה ביקר שאת ולא פסק מלשמוח ולשמח אחרים, כאלו לא ארע דבר. לאחר החג, נודע הדבר לרבי מנלי, דודו של רבי אהרן, שהיה מגדולי חסידיו של הפגיד ממוזריטש, וכשבא לרבו וספר לו את ההשפלה הגדולה שעבר רבי אהרן מקרלין, צוה לו הפגיד להעניש את הפוגע בכל חמור הדין. חזר רבי מנלי ובקש לקיים את דברי הפגיד, אולם רבי אהרן הזדעזע פלו ומרב התרגשות קם על רגליו ואמר: "האם בשביל איש גרוע כמוני, יזק חלילה איש מישראל? חס ושלום!" ובתוקף דרש מדודו שלא יעניש את האדם הלו. (בית קרלין סטולין)

המשגיח רבי מאיר חדש, נהג כל ימיו להיות מן הנעלבים ואינם עולבים ושתיקתו היתה מפליאה. אחד מחכמי דורו העיד ואמר: "הפרתי שנים שהיו גם הדברנים הגדולים ביותר וגם השתקנים הגדולים ביותר. והם הסבא מסלבודקא ותלמידו רבי מאיר חדש". פעם הביע רבי מאיר דעה כלשהי בענין מסים, ולתדהמת הסובבים הגיב אחד הנוכחים על דבריו בכטול, בצורה שיש בה

רבי חיים מברסק, היה מפליג בשבחו של אביו ה"בית הלוי", ואמר עליו שהיה מפלג ביראת שמים. פעם שאלוהו בפה ראה אצלו יראת שמים ורבי חיים החל לספר: "פעם ישבתי ולמדתי עם אבי, ובאמצע הלמוד נכנס הקצב שבועי, שיום קודם לכן יצא חייב בדין שעמד בפני אבי, והחל לגדף את אבי בטענה שהוא קבל שחד מהצד השני ולכן הטח את הדין נגדו. לשמע הצעקות, קם אבי, לבש את בגדו העליון ואת כובעו, הרפין ראשו כלפי מטה והאזין בשתיקה לצעקותיו של הקצב. כשראה הלה כי הרב יושב לפניו כמבויש, ראה בכך הסכמה שבשתיקה לדבריו, והגביר את צעקותיו וגדופיו. כשסיים ובקש לצאת מן הבית, פנה אליו אבא ואמר לו 'אני מוחל לך על כל הבזיונות'. ויהי למחרת, בשעה שהקצב הוביל פמה בהמות לשחיטה, קפיץ עליו רגזו של שור אחד שנגח בו נגיחה גדולה, והוא נהרג בפמקום. בעיר התעורר רעש גדול וכלם תלו את מיתתו בחטא הגדול שעשה הקצב בבאותו את הרב הנערץ, אך אבא הצטער מאד וחשש שמא גרם לו את מותו בגלל הקפדתו עליו. כשראיתי את אבא באבלו, אמרתי לו שכול אני להעיד כי הוא מחל לו בלב שלם, אך אבא לא קבל את דברי מפני שחשש שאני אומר לו זאת רק על-מנת להפיס את דעתו, ואולם אני עמדתי על שלי ואבי חקר אותי בדיק היכן עמד בשעה שאמר את הדברים ומה היה תוכן המחילה. בעת הלוינו של הקצב, הלה אבא ללוותו וכל הדרך ככה בדמעות שליש עד קבורתו, ובמשך שנה שלמה התפלל לפני התבה לטובת נשמתו, אמר עליו קדיש, ואף למד עליו משניות כמו על אביו ואמו. וכל זאת עשה, מפני הספק בלבו שמא בגלל קפדתו מת האיש, אף-על-פי שאמר מפרש שהוא מוחל לו. וזוהי אפוא יראת שמים אמיתית". (עובדות והנהגות לבית בריסק)

רבי זאב מזבז'ין, סבל חרפות רבות מפני ביתו, ואולם הוא לא הקפיד מעולם וקבל את יסוריו באהבה, והיה מן הנעלבים ואינם עולבים. פעם תמחו מקרביו על פה ושאלוהו כיצד מסגל הוא לשחק על בזיונותו כאלו, והשיב: "מה הייתי עושה אלו היה נגזר עלי להיות נע נגד בדרכים והייתי נענש בחרופים וגדופים? עתה לפחות יושב אני בביתי במנוחה, ומה לי אם מקבל אני כאן את הבזיונות". (ספרן של צדיקים)

ר' ברוך, התהלך כבר למעלה מעשר שנים כשהוא ערירי ועדין לא זכה לבנים. תפלות רבות שפכו ר' ברוך ורעייתו, ואולם שערי שמים ננעלו בפניהם ועדין לא נושעו. בצר לו, עלה האיש אל רבי חיים קונבסקי שליט"א ושפך לפניו את מה שיחו ובקש להנשע. האזין רבי חיים בתמלה לצערו של ר' ברוך ואמר לו: "דע לך, שסגולה נפלאה להנשע בפריבטן היא להיות מן הנעלבים ואינם עולבים. צא וחפש אפוא אדם כזה ששומע חרפתו ואינו משיב, ובקש את ברכתו שתנשע בצרע של קמא, וה' יתברך יפקד אותך בזכותו". יצא ר' ברוך לרחובה של עיר, והחל מתפש בקדחתנות אדם כזה שהוא מן הנעלבים ואינם עולבים, ואולם כיצד ימצא אדם כזה? עברו ימים מספר, ור' ברוך הגיע להשתתף בשמחת נשואין שערך

אחד מידידיו משפך הימים. באמצע הסעודה, החל פתאום אדם אחד לצעק על חברו בטענה מסוימת, והצעקות הפכו מהר לזעקות וגדופים. חמתו של הצועק הלכה וגאתה והוא לא פחל במלים בוטות ופגיעות אנושות בבר שיחו. הביט ר' ברוך בנעלב, והתפעל לראותו יושב בשתיקה ומקבל את יסוריו באהבה ובגבורה. שתיקתו של המתקף הגבירה את חמתו של הפוגע, והלה הגביר את צעקותיו וגדופיו, עד שר' ברוך חש שעוד רגע קט והנעלב ישבר ויחזיר לפוגע מנה אחת אפים. מיד נזכר ר' ברוך בעצה שקבל, אך אל האיש והתחנן לפניו ואמר: "רחם נא ואל תשיב לחורפיה דבר. אנא ממה, היה מן הנעלבים ואינם עולבים, השומעים חרפתם ואינם משיבים. אנא, עשה זאת למעני". הביט בו האיש במבט תמה, ואולם הוא נענה להפצרותו ושתיק. לאחר שהרוחות נרגעו, פנה ר' ברוך אל האיש ואמר: "אנא ממה, ברוך אותי בצרע של קמא, שפן ערירי אנכי". התפלא האיש ושאל: "מי אני ומה אני שבכחי לברך אותך ולפעל בעבורך ישועה מן השמים?" אולם ר' ברוך עמד על שלו ואמר: "אמנם קטן אתה בעיניך, ואולם לאמתו של דבר גדול אתה מאד בעיני ה'. אדם המסגל לשמע את חרפתו ולא להשיב, להיות מן הנעלבים ואינם עולבים שעליהם נאמר 'ואהביו כצאת השמש בגברתו', ודאי יש ערך רב לברכותיה". לא עברה שנה מאותו מאורע, ור' ברוך נפקד בבן זכר ותהום כל העיר. (בנאות דשא)

רגיל היה ה"חפץ חיים" לומר, כי האדם צריך לעבד את נפשו בקמדה כזו, שלא ירגיש שום צער בשעה שמחרפים ומעליבים אותו, כי שלמדונו חז"ל שהנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים, עליהם הכתוב אומר ואהביו כצאת השמש בגברתו. פעם הזדמן לו לנסע בעגלה אחת עם קצבים וסוחרים סוסים, שהיו בדרפם לריד. מובן מאלי שפדרך שוחחו הנוסעים על שוורים, בהמות, סוסים וכדומה, וה"חפץ חיים" ישב כשהוא שקוע בהרהוריו, כאלו כל דבריהם אינם נוגעים לו. לפתע החל אחד מן החבורה לדבר על סוחרים אחרים ולגלג עליהם, ומיד ננער ה"חפץ חיים" כאלו מתוודח חלום והגיב מיד פדרפו באמרו: "אחים, עד עתה בליתם את זמנכם בדברים רצויים. שוחחתי אודות סוסים, שוורים ופרות. כל אלו הם ענינים הנוגעים לפרנסתכם. מדוע, אפוא, הפסקתם פתאום והתחלתם לדבר על אנשים? שיהי זה הרי מושכת בסופו של דבר אל הרשת של לשון הרע, שהיא עברה גדולה מאד". הביטו הנוסעים בבטול ביהודי המוחר והבלתי מכר שמהין להטיף להם מוסר, ואמרו: "הנשמע כזאת? הוא פוקד עלינו לדבר על סוסים ובהמות, במקום לדבר על בני אדם?" ומיד לאחר מכן המשיכו בשיתתם. אולם ה"חפץ חיים" לא יכול היה לשבת במנוחה, ובתחנונים בקש מהם להפסיק את שיתתם. החלו אחדים מן החבורה להעליב בו, ולזלו בכבודו וקראו לעברו: "קבצן אחד, מי דורש את דברי המוסר שלך? אם אינך מרצה, רד מן העגלה!" קבל ה"חפץ חיים" בשתיקה את הדברים, כאלו אין הם מכונים אליו, והיה מן הנעלבים ולא מן העולבים. ולא עוד, אלא שהיה נכר בו רגש של ספוק, שפן בינתים נמנעו האנשים מלדבר על אחרים". אך משחזרו בני

מסתובב בעיר בעירם ובחֶסֶר־כֶּל. הבין הרב כי הלה התגלגל למקום בצוק העתים ואף קורת גג אין לראשו, ומיד שלח את בנו להזמין את שונאו מתמול שלשום והציע לו להשתפן יחד עמו בדירתו הצרה, שהיתה בעלת חדר אחד בלבד. הלה נענה מיד להצעה ונא יחד עם משפחתו אל ביתו של רבי צבי הירש שקבלו במאור פנים, וחלק את החדר לשנים על ידי מחצת עץ דקה. כך דר האיש עם משפחתו יחד עם רבי צבי הירש ובני ביתו במשך תקופה מסוימת, עד שהלה מצא מקום מגורים אחר. (צבי תפארה)

בין קבלותיו שקבל על עצמו רבי יצחק בלאר מפטרבורג, היתה גם הקבלה לקבל את עלבונותיו באהבה ולא לכעס על שום דבר, ולא היה רק נאה דורש אלא גם נאה מקים. בהיותו נחשב לעמוד המוסר בדורו, וכאחד המוכיחים והדרשנים הגדולים בדורו, נשפכו עליו קיתונות של השפלות והשמצות, מזימן ומשואל. המשפילים, שראוהו כעמוד מבצר לחזק יסודות התורה והיראה, אותם בקשו לקעקע, וכאבן נגף לשאיפותיהם ההרסניות, התקיפו אותו ללא הרף. ומאידך, גם חלק מלומדי התורה התנגדו לקביעת למודי המוסר במבצרי התורה והיכלי הישיבות, וראו בכך רפיון בעסק למוד התורה. בכך הפך אפוא להיות הכתבת להפנית חצים אליו, ועתוני התקופה היו מוצפים בגלי שגאה כלפי תנועת המוסר בכלל ופטרבורג רבי יצחק בפרט. אולם הוא התאגר בסבלנות ולא השיב למחרפו דבר. בפעם היחידה שענה, היה זה על זיוף חתימתו, וכתב בין השאר: "עמל הוא בעיני להשיב, ואף אם היו כותבים עלי כל לשון הרע שבעולם, לא הייתי משיב דבר". משל רבי יצחק ברוחו וקיים בעצמו הנעלבים ואינם עולבים, ועליו הפתוב אומר ואהביו כצאת השמש בגברתו, ותורתו מאירה ונלמדת בהיכלי התורה. (חסד כעס מליבך)

ה"ברפת אברהם" מסלונים התאונן פעם במקתבו לרבו ה"בית אברהם" וכתב במרירות: "למי שאני עושה טובה, הוא עושה לי רעה. למי שאני עושה טובה גדולה, הוא עושה לי רעה גדולה, ואלה שמסרתני נפשי בעברם, נעשו לי שונאי נפש". השיב לו הרבי בחזרה: "אשריה, ומחלקה יהא חלקי!" (שיח זקנים)

החבורה לשיחתם הקודמת, בקש ה"חפץ חיים" מהעגלון לעצר את עגלתו על אם הדרך, והוא ירד הימנה, שכן מוטב לו להשאיר על אם הדרך מלהמשיך בנסיעתו עמו, כל זמן שהם משוחחים על בני אדם במקום על סוסים ושורים. (החפץ חיים חייו ופעלו)

עוד מוצעירותו, טרם הגיעו למצות, כבר התבלט רבי מרדכי רוקח מבילגורי, בנו של הפהרי"ד מבבל, בידעותיו המקיפות בתורה ונחשב כבר אורן מבהק. בקי היה כבר באותם ימים בכמה מסכתות עם מפרשיהם, והלומדים בבבל היו מעניקים לו תשורות כדי שיאיל להרצות בפניהם מפניו. את חדושי העלה על הפתב בכרכים שלמים, שפן הצטין כספרא רבא, ואף בשנים מאחרות יותר היה מעלה על הפתב את חדושי אחיו רבי אהרן מבבל, מנהגים וספרי קדש. פעם, התקנא בו אחד מחבריו, שעינו היתה צרה בהצלחתו ובפבוד הגדול שהוא נוהל, והלה התגנב פחשאי וגנב מפניו את כל פתבי חדושי עליהם עמל רבות, והשליך את כלם לתוך האש עד שנעשו אפר. את כאב לבו של רבי מרדכי על עמלו שעלה בעשן, לא נתן לתאר, אולם הוא הבליג על הפעשה הנפשע באצילות נדידה, ולא הכלים את פני המשחית. בכך הוכיח רבי מרדכי שהצטיינותו לא היתה רק בתורה, אלא גם במדות והליכות שבין אדם לחברו, עד שאביו השתבח בו שהוא מן הנעלבים ואינם עולבים. (מרביצי תורה)

מדת הכנעתו של רבי צבי הירש הלברשטס מרודניק, נכדו של ה"דברי חיים" מצנז, עמדה לו להשפיע מלבד את כל מי שצערו ופשע נגדו, ואף נטירה בלב לא השתירה אצלו, כשהוא מעביר על מדותיו בגבורה. אחד מתושבי רודניק, בה שמש ברבנות, היה איש בזוי ושלל, ומפני שנפגע פעם מעמידתו התקיפה של הרב על משמר הקדש, נעשה שונאו המבהק ולא פחל בשום אמצעי כדי להציק לו ולרדת לחיו. רבי צבי הירש קבל את יסוריו ושתק, והיה מן הנעלבים ואינם עולבים, אולם הדרך הגיע לאוניו של דודו רבי יחזקאל שרגא משינובה, בנו בכורו של ה"דברי חיים", והוא הקפיד על אותו אדם והענישו קשות. בשנות מלחמת העולם הראשונה, כאשר שהה רבי צבי הירש כפליט בעיר קלנינורדין, ראה באחד הימים את אותו אדם

ממלה

רבי יעקב יצחק מפשיסחא, המכנה 'היהודי הקדוש', היה מעביר על מדותיו באפן נעלה ביותר. גם לאלו שהיו מחרפים ומגדפים אותו, לא היה משיב דבר והיה מעביר על מדותיו, נעלב ואינו עולב, שומע חרפתו ואינו משיב. כך נהג גם עם בני ביתו, למרות שלפעמים היו מקנטרים אותו ומכעיסים את רוחו. פעם אחת, קנטרוהו ביותר בביתו, בזוהו והשפילוהו עד עפר, שפכו עליו חרפות וגדופים, וכדרכו עמד ושתק ולא הגיב מאומה על הקיתון של שופכין ששפכו עליו. אולם כאשר הלכו הקללות והחרופים וגאו, הלכו ותכפו, קם 'היהודי' ממקומו, והחל להשיב במענה פיו לצד שכנגד. עמד שם תלמידו רבי שמחה בונים מפשיסחא ותמה: "רבנו, מה ראית לשנות את דרכך ולהשיב למחרפיה דבר? והלא תמיד שותק מר ומקבל את יסוריו באהבה, ואיך הפך הפעם להיות מהעולבים תחת אשר היה תמיד מן הנעלבים?" השיב לו 'היהודי' בנעם פיו ואמר: "צא וראה, בשעה שאני בולם את פי ונמנה עם הנעלבים ואינם עולבים, מקים אני בכך מצוה גדולה, ואני בבחינת אהביו כצאת השמש בגברתו. אולם עתה ראיתי, שנפשו של הצד שכנגד כמעט יוצאת הימנה מרב זעם ורתחה על-כך שאני בולם את פי ואיני מצטער, עד שנראה כאלו אין הדברים נוגעים לי. ביון שפך, ראיתי פאן ענין של הצלת נפשות ממש, וכדי לעשות חסד פתחתי את פי כדי להשיב מענה מה, ובכך שהראיתי את עצמי כאחד שנפגע מעט, הנחתי את דעתם..."